

Feljegyzések elmenőben

Napló - 2012

(részletek)

Április 18., szerda. Közel egy hét utazás. Igazából csak a „fáradtság élménye” maradt bennem. A Budapesti Verséneklő Fesztivál nem érintett meg igazán, holott vagy két tucat megzenésített versem szerepelt a rendezvényen. Tanulságul azt kell megjegyez-
nem, hogy kevesebbet beszéljek, s csak a lényeges kérdésekkel foglalkozzam. Még ugyanezzel kapcsolatban meg kell tanulnom a „lassúbb beszédet”, mert egy idő eltelte után romlik a „kiejtésem”, és szavakat hadarok értelmetlenné... Szóval a beszédben az *írás fegyelmét* kell betartanom - ha képes leszek magamra figyelni.

A dunamocsi iskolásokkal a találkozás ugyanazt a tapasztalatot erősítette meg bennem, amiről már tettem néhány megjegyzést itt, hogy tudniillik a ma felnövő nemzedék a legszűkebb szülőföldjét sem ismeri igazán, s azt a létezést, amely nagyszülei-
k valóságát jelentette, megnevezni sem tudja. Amikor megkérdeztem: tudják-e milyen (volt) a *mocsi búcsú* - gyerekkorom igazi n a g y búcsúja volt május első vasárnapja az egész környéknek -, nem is értetté, hogy mit kérdezek. De még a húsz éve itt élő tanítónő sem tudott róla... Ugyanígy jártam a dunai vízimalmokkal is! Nevek, tárgyak, események, ünnepek estek ki a tudat tartományaiból, s lett szegényebb az ember és a nyelv - anyanyelvünk.

Hát ezek az új és újabb nyomatékok sürgetik a hagyományos paraszti társadalomnak a leírását és leltárba vételét. Rétegről rétegre újra kell építeni ezt a nyelvi katedrálist, hogy - akár a piramisok - megőrizzék önmagukban a legnagyobb emberi-nemzeti kincset, az anyanyelv csodáját.

Tegnap este még ezt a pár sort írtam le - továbbgondolásra, bővítésre: hogy az ember hetven év alatt hányszor veszített (kudarok sora), és hogy hányszor kezd újra mindent - meg hogy ennek mi az ára és értelme?!...

Április 19., csütörtök. Majdnem bizonyosra vehető, hogy a tavalyi gólyáink valahol Afrika és Buzita között elvesztek, mert mindmostanáig üres az ablakommal szemben levő fészek. Tavaly ilyenkor már itt kelepeltek, s újították nyári rezidenciájukat és fölneveltek három fiókát. Most a romos fészek körül néhány verebet látok röpködni - friss fészek, illetve „honfoglalóként” a gólyák helyett.

Azonban a gólyarezidenciát a viharok előbb-utóbb kikezdi, és ami hosszú éveken át szilárd, biztonságos otthon volt, megsemmisül. Mint akárhány falusi emberi hajlék, amely lakók nélkül maradt. És ezekből is egyre több jut a gólyafészek sorsára...

Április 23., hétfő. Az előbbi bejegyzés részben érvénytelen! A gólyák visszatértek, s hozzá láttak a fészek tatarozásához. Kevéske öröm s tavaszi reménység április szeles-hideg napjaiban.

Délután – mert délelőtt Kassán voltuk – a Kitágult nap további fejezeteit rendeztem, s így megint van néhány oldalnyi másolni való. Lassan, igen lassan gyarapodik ez a munkám, s úgy tűnik a közepéig se értem el. A vége pedig horizonton túlra nyúlik át – ha az egyáltalán lehetséges.

Valamikor – jó harminc évvel ezelőtt írtam le egy cetlire, hogy: „Az irodalomban a szándékot nem, csak művet lehet értékelni.” Azonban a szándék és a mű között fényévnyi a távolság. Hát most e „fényévnyi távolság” közepén ha járok...

Április 24., kedd. Egész mostanáig jó napom volt. Most azonban elromlott megint minden. Alig látom a leírt betűket, és pörög velem a világ. Van, amikor minden folytathatatlan... És ez a van – *most van!*

A sötétség.

Nehéz. Nagyon nehéz.

Itt most földadom.

Május 4., péntek. Mintha újra tanulnám az írást, pótlendő a hiányokat... Ám amikor a kinyitott Bibliában azt olvasom hogy: „Ne emlékeztek a régiekről, és az előbbiekről ne gondolkodjatok!”, akkor minden *folytatás* lényege megkérdőjelezhető.

Azon túl vagy azon kívül, hogy a kertet beültettem – egészen szépre sikerült –, semmi érdemlegeset nem tudtam tenni. Okát sorolni is felesleges.

Éjszaka és nappal is erős fájdalmaim vannak.

Az *igazán megírnivalókra* nem marad erő(m).

Május 5., szombat. Néhány jegyzetet néztem át, amelyekből ezt-azt még össze kéne raknom, ám a mai nap a bizonyosság arra, hogy efféle elszánásaim lassan, de biztosan elfogynak. Kicsit sajnálom, de csak egy kicsit. Néha ugyan biztatom magamat, de ez, ennyi már nem elég ahhoz, hogy ide üljek az íróasztal mellé...Az a néhány száz oldalnyi leírni való, amit még most is nagyon fontosnak vélek, úgy hal meg, hogy meg se születik. Ahogy ezt így elgondolom, azt érzem, hogy az egész mélyen természetellenes... Mert a meglevő gondolatoknak írássá kellene lényegülniük. Ezt mondja és erősíti a logika, az értelem. Az emberi szervezet azonban nem logika és nem érelem, hanem *romlandó anyag*, amely felülírja a logikát és az értelmet is.

...Hát majd meglátjuk meddig ér a meddig!

Május 11., péntek. Az egyetlen *igazán* fontos lejegyezni való: a délelőtti „gyomorröntgen” eredménye. Az orvosnőm szerint „szép és tiszta” a Bober professzor által megalkotott új „gyomrom”. Még a szövetmintavételt is fölöslegesnek találta. Azzal, hogy legközelebbi „kínpadra feszítem” az onkológustól függ. A refluxal kapcsolatban nincs hatékony orvosság, mert a hiányzó epezacskó és a lerövidült nyelőcső a „visszaáramlást” nem tudja megakadályozni.

A rákot – úgy tűnik – legyőztem, de az epesav tönkreteszi – tette – a fogaimat...
De – mondják – mi ez a kicsinyke veszedelem azzal szemben, hogy közel négy évvel
ezelőtt meg is halhattam volna?!

Valóban – mi ez a mindennapi kínlődás a halálhoz képest?!

* * *

Egy minapi följegyzés: A leggyönyörűbb emberi elképzelést a Mindenség Uráról
és Teremtőjéről, annak mérhetetlen hatalmáról az a G. Bruno fogalmazta meg, akit
a Vatikán hóhérgárdája, az inkvizítorok máglyára vetettek.

Május 12., szombat. Valahogy szóba került a katonaság, s hogy amikor bevonultam, zok-
ni helyett még kapcát adtak a csizmához... (Ennek a csizmának annak idején „púli-
tr” – vagyis félliteres” – volt a seregben a neve.) Aki nem tanulta meg korábban, hogy
a kapcát hogyan kell „fölcsavarni” a lábra, az bizony pórul járt, mert a rosszul fölcsavart
kapca már egy rövid menetgyakorlaton feltörte a katona lábát – leginkább a sarkát,
aminek a következménye a lesántulás lett. A sarokbőr felszakadt, vérzett s később be-
gyulladt, gennyezni kezdett, s a katona – a harcos – harcképtelenné nyomorodott.

Ha azonban az ember „rendesen” föl tudta csavarni a kapcáját, a bőrcsizmában
órákat volt képes gyalogolni úgy átlagosan hat kilométeres óránkénti átlagsebesség-
gel... Egyébként ez, ennyi volt a seregben a hivatalosan megszabott menetsebesség.
Életem leghosszabb – ötven kilométeres – menetgyakorlata egy éjszakai erőltetett me-
net volt. Teljes harci felszerelésben, ami kb. 35 kg súlyt jelentett. (Hátizsák, oldalfegy-
verek stb.). A lábam, a kapca és a „púli-
tr” ezt a távolságot különösebb baj nélkül telje-
sítette a Sumava korabeli útjain-ösvényein.

Folytatólagosan – további „kapca-ügy”. Sacharov tábornok emlékirataiban – a cseh
légiósok szibériai anabázisával kapcsolatban – arról számol be, hogy több vagonnyi
kapcahegyet szállítottak Vlagyivosztkból haza a „cargo” égisze alatt... Ezek a kapca-
hegyek később a csehszlovák hadseregben kerültek használatba, s föltehetően apám,
aki Prágában töltötte a kötelező kétesztendő, tényleges szolgálati idejét, ezeket, az
orosztól eltulajdonított lábra valókat használta. Sőt, az is megeshetett, hogy a cseh
katonai raktárakból 1938 után a maradék „orosz kapca” a németek birtokába került...
Ebből az az abszurd vízió is felvetődik, hogy pl. a sztálingrádi csata végén a német
katonák lábán ezek a csehek által Szibériából ellopott kapcák fagytak csontkeménnyé
– együtt a kapcákat viselő katonákkal...

Ezek után úgy tűnik fel előttem, hogy a kapcabetyárok történelmi szerepe sokkal
összetettebb, mintsem azt bárki sejteni véli. A kapcát én azonban hasznos csizmába-
valónak tartom ma is. Gyerekkoromban – a mi Nagy Háborúnk idején, 1944–45 telén
– megtanultam a használatát, és tudom, hogy különbséget kell tenni a *jó kapca* és a *kap-
carongy* között.

Mert a jó kapca az ember lábát védi és melegíti.

Ezzel szemben „kapcarongynak” nálunk a Duna táján, a rongyembert nevezték
a valahai időkben.

* * *

A kaszát a kaszakő koptatja.
A kasza acélja pedig a kaszakövet.
A kettő együtt – a kaszást!

Május 15., kedd. Összeraktam és gépbe írtam a Tarsis hajóit. Közel egyéves töprengés után jutottam el idáig, s még most is bizonytalan vagyok az irányban, hogy így, ahogy az egész együtt van, azzá lett-e, aminek annak idején eredetileg szántam-elgondoltam. Megint egy hétköznapi példa – vagy: bizonyíték? – arra, hogy az írás, az irodalom, a legkockázatosabb emberi vállalkozás.

A kudarc és a siker lehetősége egyenlő arányban ott található minden leírt betűben-szóban.

...Délután szemorvos – ellenőrzés. A vizsgálat eredménye kedvező. Ami azt jelenti, hogy nincs rosszabbodás. Szemüveggel a legapróbb betűket is el tudom még olvasni.

Sokkal rosszabb, hogy a feltörő epeváladéktól az egész szájüregem s a nyelvem állandó gyulladásban van, néha nagyon fáj, és nincs semmi enyhítő orvosságom ellene. A rák utáni időmet ez a reflux teszi pokolivá! Lassan minden fogam szétmállik. Holott pár évvel ezelőtt még azzal büszkélkedtem, hogy – túl a hetvenen – csak négy fogam hiányzik. Ezzel szemben az idén már hármat kihúztak, s ugyanezre a sorsra jut még ezen a héten a következő is. Félelmetes a leéptülésnek ez a nem várt fordulta és gyorsasága, gyorsulása. Mi a fenét kezdek majd egy műfogsorral?!

Május 17. csütörtök. Mintha mindennel szemben, ami körülfog, teljesen védtelenné váltam volna. Nem biológiailag, hanem szellemileg. Oka-magyarázata nyilván abban a 75 évben keresendő, amely az eddigi életemet összefogja.

Különösebb jelentősége ugyan nincs annak, hogy e *védtelenséget* tudom, csak valami aprócska kellemetlenség kesernyész ízét vélem benne felfedezni. Valamit, aminek a holnapi vagy még a távolabbi útjáról-mozgásáról nincs egy szikrányi elképzelésem se. *Ám – föltehetően – valahányan védtelenek vagyunk fogantatásunk pillanatától halálunk napjáig.* Csak nem tudatosítjuk, hogy mitől, mikor és hogyan...

Később, ha nem feledkezem meg róla, erre rászánok még néhány percet.

Május 23., szerda. Az üresség... Csupa üresség kint és bent! Riasztóak a pillanatok, szinte kihagy a szívverésem...

Az orgonabokrok levelei megfeketedtek, gyászukban lehajolnak a földre.

Elgondolni sem lehet az ember magányát az orgonabokrok halott illatában.

O. V. de Lubicz Milosz így zárja A hajnalcsillag szoltára c. versét:

„Az aki leborul az előtt
leborulnak”

Tanuljunk a láza tot!

Május 27., vasárnap. Sokszor és sokféle formában leírtam már azt az ösztönök diktálta megérzést, hogy *sietnem kell*. De mindmostanáig azt, ami kiváltja ezt a gondolatot, nem tudtam – vagy: nem volt hozzá elég bátorságom? – megnevezni, leírni. Nos, azt hiszem, hogy az öregséggel együtt jár a *nagyon gyors felejtés* – vagy tudatkihagyás ténye. Például, ha a szobában vagyok, s eszembe jut valami elvégezni való a konyhában, elindulok, ám amikor a konyhába érek, egyszeriben *nem tudom*, hogy miért mentem oda. Ennek ugyan nincs komolyabb következménye, mert később rájövök a konyhába menetel okára. Ha azonban arra gondolok, hogy a most még előttem levő megírnivalók lényege is

ugyanilyen hirtelenséggel elillanhat a tudatból, akkor a „gyors felejtés” szindrómája odáig vezethet el, hogy a leírni valóimat felejttem majd el.

Feltehetően ennek a nem kívánatos események az esetleges bekövetkezése okozza – egyik oldalon a belső elbizonytalanodást s – azt az előbb leírt „sietség-szindrómát”, amely egyre gyakrabban bukkan föl, s teszi kétségessé az eltervezett munkák leírását.

Azt hiszem, ennek tudatában, nagyon hamar el kell készítenem egy olyan fontossági sorrendet, amelyet fokról fokra s folyamatosan le kell írnom a már meglévő jegyzetek felhasználásával.

Mégpedig két nagy egységet kialakítva:

I. A HADAK ÚTJA

II. A HAGYOMÁNYOS GAZDÁLKODÁS v. EGY VILÁG MÍTOSZA

Végül: befejezni a KITÁGULT NAP még hátralevő fejezeteit.

Ennyi az egész... Ha nem folyik szét közben a még meglévő emlékezet...

Szóval – sietni kellene!

Május 29., szerda. Ha a szememet lehunyom, együtt látom a teljes múltat. Nemcsak a magamét, hanem azt az egészet, ami az embert és az emberi történelmet jelenti. Feltehetően évezredek tapasztalata kódolódott valahányunkba – a gének „emlékezete” által. Ez a fantasztikus biológiai – biofiziológiai – tény a megőrzés és az átadás csodáját adta meg számunkra. Így a „visszafelé utazás” lehetősége bárki számára adott. Ha ebben a pillanatban például a sikándriai házunk konyhájában látni akarom Szabó szülét, ahogy a teát főzi, vagy ahogy almát hámoz, az egész egy pillanat alatt jelen idejűvé válhat, szinte újraanyagiasul bennem és általam. Holott az a ház évtizedek óta nem létezik, dédnagyanyám pedig nem sokkal a második világháború után jobblétre szenderült.

És ha úgy tetszik, bármelyik pillanatát idevarázsolhatom annak a 75 évnek, amely a mindenség ritmusából az enyém lehetett: *a pillanatok történetét s az évtizedek történelmét.*

Ahogy tetszik! (S ez nem Shakespeare.) S amikor tetszik!

Vannak pillanatok, amikor ez a *csodálatos tágasság* – és gazdagság – boldoggá tesz, s van, amikor kétségbeesésbe kerget.

Mert ezt az Egészet le kellene írnom!

S mert ez az egész leírhatatlan...

Augusztus 4., szombat. Ma az az egészen elhanyagolt gondolta állított meg vadászat közben, a lenti síkon, hogy én egész életemben mindig, mindenhol szabad voltam. Például annak ellenére, hogy nyugdíjba menetelemkor közel 43 ledolgozott évet ismerek el, igazából soha nem volt kötött munkaidőm. Azonban más az, hogy minden munkámat – elsősorban az újságírói-riporter-i időmben – pontosan meghatározott időre kellett elkészíteni. (A nyomda nem vár!) De volt olyan jó húsz évem Kassán, amikor a Hét szerkesztősége négyszáz kilométerre volt, s általában havonta egyszer utaztam Pozsonyba a szerkesztőségbe ezt-azt megbeszélni, egyeztetni.

Szóval a szabadság!

Az a *szabadság*, amely az emberi önmegvalósítás első és legfontosabb esélyét adja – adta! Legalábbis nekem. Ha nem így alakult volna az életem, a „sorsom”, feltehetően az életművem szerényebb lenne. Persze van ennek egyéb összetevője is, de a szabadság a mindenkori döntés lehetőségét biztosította s biztosítja most már halálomig. Sőt, túl azon, *hiszen a halál egyféle átváltozás szabadságát is jelentheti.*

Augusztus 5., vasárnap. Még reggel – hajnalban – írtam le L. Milosz egyik verssorát, amit nagyon fontosnak tartok, hiszen ennek lényegét magamban is érzem, vagyis olyan világban élek ma már „Ahol az ember nem magányos, hanem maga a **magány**” (59. o.).

* * *

A Nolai az Istent *hatványozott hatalommal* ruházta föl, ezt a sokkal nagyobb, világot teremteni képes Istent Vatikán „hatalmasai” a legfőbb bűnné nyilvánították. G. Bruno alatt ezért gyújtották meg a máglyát.

* * *

A vasárnap igen nehéz volt.

Ezzel szemben én meg folyamatosan veszítek a súlyomból. Ma mindössze 57,8 kilót mutatott a mérleg, amikor zuhanyozás után ráálltam.

Augusztus 13. hétfő. Csütörtök, péntek, szombat: Veresegyház, Búcs, Zámoly. Búcs és Zámoly kapcsolatának írásos megerősítése. Búcsról autóbusszal mentünk a háromnapos rendezvényre. Úgy volt, hogy Csoóri S. is hazajön, s közös estünk lesz Zámolyban. De Sándor – annak ellenére, hogy délután még Júlia azt mondta, hogy jönnek – végül nem vállalta az utazást. Bakonyi Pista vezényletével így egyedül maradtam az irodalmi estre, ahol lehetek vagy 150-en – búcsiak, zámolyiak nézték-hallgatták a műsort meg egy bő órán át engem. Szombaton estére értünk haza fáradtan s azzal a tudattal, hogy amit elvégezhettem, végül is kölcsönös haszonnal zárult. Zámoly – a búcsi leventék nyugvóhelye – és Búcs testvértelepülés lett. Adalékként még azt, hogy amikor Csoórral először találkoztam Debrecenben, az Irodalmi Napokon – Czine és Görömbei András jelenlétében – mondta el, hogy amikor adahaza jár, mindig visz virágot a búcsi leventék sírjára.

A zámolyi temető alsó szögletében levő kicsi emlékmű alatt hét búcsi fiatal levente, hősi halott nyugszik. Valahányukat ismertem. Azt is ide írom, hogy a mostani sírjuk felett az „első” fejfára egy alumínium kulacs egyik oldala van rászögezve, s ez olvasható rajta:

ITT NYUGOSZNAK A BÚCSI LEVENTÉK

Van azonban a zámolyi temető bejárata mellett is egy leventesír (Varga...) Őt később temették ide, s csak később bizonyosodott be, hogy ő a zámolyi temető nyolcadik – búcsi – levente halottja.

Még egy adalék: a leventéket a Vértes–Fehérvár közötti tankcsata idején „parancsnokuk egy fa alá ültette le, ott estek szovjet fogságba, s valahányukat, már fogolyként, ott ölték meg”. Volt közöttük sebesült is...

Történetek, történetünk – történelmünk!

Mennyi megíratlan fehér folt.

A messzeség immár közel hetven év!...

Szeptember 8., szombat. Bennem van a halál – néha már nagyon érzem közelségét. A napokat nem át- vagy megélem, hanem átkínlódom. Ez a pontos fogalom, ami ma lefedi az életemet.

Délután ennek a nyomorúságnak egyféle ellentételezése, hogy Satyával *Az Egy és az Egész 2.* teljes anyagát egybeszerkesztettük: I. ESTÉK ÉS HAJNALOK 2. TOKAJI ASZÚ

3. A RÁK ÉVADA. Azon is gondolkodtam, hogy a Kitágult nap első részét is ide sorolom. De később elálltam ettől az ötlettől.

Hasonlóan megszerkesztettük az A MOST-ot is amolyan „munkapéldánynak”, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy egy-két nap alatt nyomdakész állapotba hozható.

Ez a délután így komoly időmegtakarítást és biztonságot jelent a jövőre nézve. Ha egy kicsit rendbe jövök, folytatom a Kitágult napot, illetve annak második részét. Meg majd – később! – a harmadikat.

Szeptember 10., hétfő. ...Tegnap este közel volt hozzám a halál.

Egészen közel!

De két kísérlete, hogy átvigyen a túlsó partra, még most nem sikerült... Olyannyira, hogy ma reggel már képes voltam arra, hogy újra fölegyenesedjek és járjak. Kicsit még meg-megszédülök, de többször megtettem az utat a kapuig s vissza. Sőt a lehullott őszibarackot is összeszedtem, és ettem levest, vajaskiflit – de csak éppen hogy!

Mondhatnám – vagy inkább újraismételhetném, immáron sokadik alkalommal –, hogy a rák nem úgy múlik el, mint a torokgyulladás. Megint és újra figyelmeztetett arra a realitásra, amelyben élek.

Amelyben ma élek!

Szeptember 12., szerda. A tegnapi följegyzés hiánya azt jelzi, hogy újraisméltődött mindaz, ami vasárnap délután kezdődött, ha nem is olyan intenzitással... Tudom, persze, hogy ez felelőtlenségem egyik következménye, mert nem tartottam be azt a sokéves ismert és sok kínlás árán megtanult szabályt, hogy az ilyen „rohamok” után szigorú diétára kell fognom magamat. Tegnap egy kicsit megfeledkeztem erről, „bekanalaztam” egy gyümölcsös joghurtot, és negyed órán belül oly mértékben szökött fel a vércukorszint, – Éva folyamatosan ellenőrizte –, hogy izomgörcseim kezdődtek... (A cukorszint: 8,4 millimol volt.) Úgy éjfélre normalizálódott az állapotom, de a rohamok nagyon kimerítettek, és egész nap alig-alig bírtak el a lábaim. Mostanra azonban már viszonylag rendben vagyok, de keményen tudatosítanom kell, hogy az ilyen gyerekes felelőtlenségnek mi lehet a vége.

Pontosítva: nekem lehet végem.

Micsoda butaságnak tűnik: meghalni egy jóízű gyümölcsös joghurttól!...

Különbem voltam kint az erdőben, meghallgatni a bikákat, de nem koncerteznek még igazából. Csupán két-három kényeskedő böffentés jelezte a Barackosban, hogy itt van szeptember, s benne a szarvasszerelem estéli és hajnali koncertjei.

Az is rögzítendő, hogy a 2011-es naplóm maradék részét átküldtem Görföl Jenőnek a Szél-Járás számára.

Ezt pedig Hímbe hallottam, s a leáldozó Nap útját jelölték vele az ottaniak: „A Nap már a Vaj-úton jár.”

Hát jó éjszakát...

Szeptember 13., csütörtök. A remélt javulás elmaradt – ebéd után a vércukorszint 10 fölé emelkedett. Rettenetesen fáradtnak érzem magamat, nehéz a járás, izomfájdalmaim vannak, s nem kívánom az ételt. Dolgozni semmit se tudok. Megjött az I.Sz. IX. száma, azt lapoztam végig.

Délután pedig a Mithras-Jézus párhuzam foglalkoztatott egy ideig, a „Mediterráneum legnagyobb szabású vallási átalakulásának” az időszaka (Tóth István). Budhizmus, krisztianizmus stb. Meg hogy miként volt – lett – lehetséges a Mithras-ábrázolás oly tökéletes és precíz, a kultusz egész térségén – barlangokban, földbe vájt üregekben – az alakok pontos elhelyezése, amely – ma már elfogadott tény – szinte pontosan megegyezik az „égi egyenlítő”, az Ekliptika mentén látható csillagképekkel – Scorpió, Hydra, Corvus, Taurus stb. Föltételezik, hogy a Tejutat a (Galaxist) jelképező „Bika sebéből csorgó vér tölti ki...”

A lényeg, hogy a Mithras-legenda és Jézus nevével fémjelzett kereszténység között sok-sok kérdőjel mutatkozik. Például, milyen szerepe volt Claudius császárnak benne (a birodalom vámrendszere). Jézus tanítványai közül Lévi Máté és Zakariás vámosok voltak, Zakariás a „vámosok feje” Paulus-Pál színeváltozása...

Röviden: úgy tűnik, az új ismeretek komolyan megkérdőjelezik a Biblia – az Új Szövetség – hitelességét, Jézust s magát az egész kereszténységet...

Azt hiszem, a régi világ csalásait csak a mi korunk csalásai múlják felül...

Igazából Mithrasról a nevén kívül ma szinte semmit se tud az emberiség.

Szeptember 14., péntek. Valamelyes javulás – de mélységesen érzem a halál közelítését. Már-már látható két józan mondat között az út. Ami ugye az örök ismeretlen vagy megismerhetetlen, fölfoghatatlan és megismételhetetlen...

Na, ez egy kicsit kusza, de majd később kiigazítom. A lényeg, hogy a test elfárad, ám a szellem soha! Lám, milyen egyszerű és világos minden.

Tudatosítanom kell, hogy elérkeztem a leépülés utolsó stációjába. A kérdésre, hogy a mai helyzetből van-e még esélyem egy hosszabb és használhatóbb életszakaszra, még viszonylagos válasz sincsen. Teszem – helyesebben: tenném – napi dolgaimat, de mint-ha minden lelassult volna bennem. Hanem most ezt a nyavalygást befejezem.

Amit érdemesnek érzek még ide írni: este kint voltam a síkon, megnézni egy óriási szalmakazlat, s azt, hogy mostani állapotomban képes lehetek-e arra, hogy feljussak a tetejére? Természetesen vadászati szándékkal. A kazalszemle vége: teljes csőd. Nemcsak felelőtlenység, de mérhetetlen butaság is volna részemről ez a kísérlet, hiszen a földön is szédelegve botorkálok. Hanem alkonyat idején olyan látványban volt részem, amely, azt hiszem, egyszeri és kivételes pillanata az életnek, s az egész alig tartott néhány másodpercig.

Amikor a Nap a Vajút (hími gyűjteményem) aljára ért, hirtelen a horizont fölött amolyan „égi vulkán” lávakitörése – élő tűz omlott alá a magasból, s pár másodpercre az egész hegyerinc tűzárrá lobbant. Ahogy aztán a horizont alább billent, az égi vulkán kihunyott... Csoda volt, amit láttam, de lehet, hogy égi üzenet. Aztán még átrepült felettem néhány vadkacsa az éjszaka felé...

Szeptember 16., vasárnap. Ez a szeptemberi vasárnap egy ilyen „gonddal” kezdődött. Hajnalban, pár perccel négy óra előtt, kint voltam – ahogy ezeket a hajnali pillanatokot magamnak elneveztem – „Tejút-nézőben”. Az égi folyam most is csodálatos ezüst ívként gyönyörködtetett, megmutatván néhány csillagkép szépségét. Különös tündöklésben s egészen „közel” állt előttem a Nagy Medve... E csodalátványok alatt egészen jól éreztem magamat, ami az elmúlt pár nap után a javulás reménységét adta.

Hanem reggel hat óra körül arra ébredtem fel, hogy bal lábam kegyetlenül fáj – deréktől lefelé a talpamig. Megpróbáltam ránehezedni és járni, de „nem bírt el a lábam”,

berogyott a térdem, s kapaszkodnom kellett, hogy el ne essek... A hajnal szépsége és élménye reggeli nyomorúsággá változott.

Hogy a fájdalomtól megszabaduljak, s képes legyek a mozgásra, lenyeltem egy Ibalgint – ez egy kettős hatású gyógyszer – gyulladásgátló és fájdalomcsillapító, így egy negyed órán belül lábra tudtam állni. De igazából egész nap ennek a – jobb szó híján – „lesántulásnak” a hatása alatt lézengtem. Mert ha az elmúlt napok veszedelmeit egy lebénulás követheti – s ez a napi izomgörcsök egyenes következményeként lehetséges! –, akkor igazán nagy baj szakadhat rám. Még elképzelni se igen tudom magamat mankósan, botra támaszkodva élni – „botorkálni!”.

Hát most óvatosan körmölöm ide, hogy ebben a pillanatban egészen jól vagyok, hogy rendesen ettem vacsorát, s reménykedem, hogy az előttem levő éjszaka nem további romlást, hanem a további javulást adja meg számomra.

Hogy a *kisebb gond nem nő, hanem fogyatkozik.*

Még ez: délben a pozsonyi Pátiria rádió leadta a „születésnap beszélgést” – Lacza Éva volt a kérdező –, s azt hiszem eléggé használhatóra sikerült az, ami elhangzott, bár nem az irodalomról szólt, de amit mondtam – úgy érzem utólag –, *irodalommá lett.* S ez az egész beszélgetés fontosabbik része – hogy még ma is képes vagyok „nyomdakészen” fogalmazni, ha egy kicsit összeszedem magamat, s ha értelmét látom válaszolni a föltett kérdésekre. A beszélgetés végén a Mesét mondom, valóságot-ból olvasták fel a Búcsi lagzi c. fejezet bevezetőjét. Szinte számomra is tele volt megismerni valóval. Hát ugye az ember felejt, de az írás soha!

Szeptember 17., hétfő. Hajnalban befogtam a 2012-es napló másolásába. Kezdetben nem ment valami jól a munka, de azt hiszem, ha ezután is rendszeresen fölbredek 4 és 6 óra között, megpróbálhatom ezeket a hajnali órákat ki- vagy fölhasználni a naplómásolásra. A kérdés: lesz-e bennem elegendő fegyelem ezt rendszeressé tenni.

...Volt egy szép és izgalmas estém. Több szarvast is láttam, köztük két bikát. Az egyiket sikerült „magamhoz bőgni” lőtávokra, csakhogy nem lőhettem meg, mert nincs rá engedélyem. Íme, a XXI. század nyomorúsága: ahhoz engedély kell, hogy egy selejt-bikát elejtsek, s közben az emberek egymást mézárólják egyvégtében szárazon, tengereken s a magas egekben is emberi(?) parancsra... Ez a legeredményesebb ragadozó morálja – mai filozófiája. Amibe nemsokára belepusztul... Szóval, őzet is lőhettem volna, de minek? Van bennem – maradt bennem – egy kevéske szomorúság, de reggelre biztosan elmúlik, s csak a látottak szépsége marad meg, meg ez a pár sor, amelyet minderről most leírtam...

Szeptember 18., kedd. Nekiláttam a szüreteléshez meg a cefre elkészítésének, a majdani „nemes-terkő” megalapozásához. Aztán meg körteszedés, mert Éva a „kompótalapot” tovább bővíti – ami a spájzba kerül, az nem kerül euróba. Este lent a síkon. A tegnapi „parádé” helyett a *kiüresedett táj* – egyetlen árva őzbakot láttam –, a szarvasok eltűntek. Mintha tegnap este álmodtam volna azokat ugyanide.

Kicsit fáradt vagyok, kicsit fáj a bal lábam – vagyis a „létezés minimuma” alapjaiban még nem ingott meg – van, ami folytatható! Éva holnapra palacsintát ígért – van tehát miért élni. De tényleg!... (?)

Uramisten, mennyi estéli – mennyibéli? – ostobaságot hordok itt össze.

Abba is hagyom.

Szeptember 23., vasárnap. Csak emlékeztetőül, hogy valami megmaradjon létezésem legnehezebb napjáról – négy évvel ezelőtt távolították el az elrákosodott „maradék” gyomromat. Négy olyan év van mögöttem, amely – egyik oldalon – az életet, annak folytatását adta, másik oldalán a folyamatos testi nyomorúság elviselését kényszerítette rám – egy folyamatos küzdelmet. Sok mindent megpróbáltam ebből írásba rögzíteni, de **ez az egész úgy, ahogy történt, leírhatatlan!**

Vagyis ez irányú kísérletem csak részeredményt adott, de azt hiszem, hogy ezekből a fragmentumokból – ha lesz, aki elolvassa őket – hozzávetőleges képet formálhat *a rák utáni létezésem és időm belső és külső eseményeiről, a rák utáni élet veszedelmes csapdáiról...*

Hogy holnap és holnapután mi s miként történik meg bennem és velem, arról sejtlemem sincs, mert értelemmel biztonságosan kicövekelni egyetlen elkövetkező órát sem lehet. Úgy kell élnem, hogy tudom: minden percem az utolsó lehet. Éppen ma két hete annak, hogy ez a „lehetőség” kevés híján bekövetkezett.

Mindezzel együtt ez a négy év *ráadás* szinte a csodával határos, s ez adta meg a lehetőséget arra, hogy leírjam a RÁK ÉVADÁT, hogy összefoglaljam A MINTHA MINDIG ALKONYAT LENNE emlékezéssort és a FELJEGYZÉSEK ELMENŐBEN c. napi jegyzeteket, nemkülönben a KITÁGULT NAPOT és hogy mostanra befejezzem A MOST c. verset-kötetet.

Nem tudom a holnapot, mert nem is tudható. Egy azonban bizonyos: odáig – szóval *odáig* – még van – lenne! – mit csinálnom.

És még csak két hónap múlva leszek hetvenöt...

* * *

Szeptember 24., hétfő. [...] A Mithras–Jézus kérdés:

Mostanában kezd kiderülni, hogy a Kereszténység – a jézusi tanítás – a világ egyik legnagyobb plágiuma.

A Mithras-misztérium „titokzatossága” bizonyíthatóan megelőzte a Jézusnak tulajdonított tanokat, eszméket stb.

A Jézus által meghirdetett „megváltástánból”, szeretet, jóság stb., egyetlen betűt sem írt le a keresztre feszített... Egyáltalán: Jézus tudott-e írni? Amit az apostolok állítólag följegyeztek, azt másfél századdal Krisztus halála (mennybemenetele?) után rögzítették, majd később a Vatikánban átcenzúrázták, vagyis az Újszövetség „hitelessége” komolyan megkérdőjelezhető-vitatható!...

Claudius császár és a társadalom átrendezése – a vám, a térképészet, a hírek továbbítása – *egy új világekorszak kezdete!*

Ugyan mit lehet ma ezzel kezdeni?

...Ez a rák utáni ötödik évkezdetem.

Lassan felnövekszem önmagamhoz.

Szeptember 26., szerda. Folyamatos improvizáció – ez volna, amit így esténként leírok, mindarról, ami megtörtént, ami felől gondolkodtam, amivel foglalkoztam, ami az adott, az egyetlen – a mindig egyetlen! – napomat kitöltötte. Lehetséges, hogy ennek a végtelennek tűnő „improvizációs folyamatnak” a mélyén egy olyan ösztönvilág, másik, mélyebb valóság és erő működik, amely *önmagát szervezi s változtatja anélkül, hogy szelektív voltát* – mi a fontos, mi nem stb. – képes volnék befolyásolni?!

Akárha önmagát írná a napló!

Én meg csak úgy, egy kicsit távolabbról, rá-ránézek a gyarapodó betűáradatra, betűöserdőre, amely kitölti az üres lapokat, tér és idő rögzül írott beszéddé, bármikor újra-olvasható jelenné...

Ami a létezés – létezésem – ösztönállapotából megmarad.

Ha megmarad!

És hogy valami valóban megmaradjon: ma este átrepült felettem öt daru, halkán kurrogva szálltak délnyugati irányba...

Úgy tűnik, hamarosan megérkezik az igazi ősz.

Szeptember 27., csütörtök. Hozzá kellene írnom „A néhány szó a paralellákról” c. dolgozathoz – amolyan előképként azt, hogy a teremtésmitoszoktól kezdve a „poétikai” paralellizmusig – mindmostanáig – mindenben, mindig és mindenütt megtalálható a párhuzamosság. „Kezdetben teremté Isten az eget és a földet.” A „fent” és a „lent”. Aztán a vizeket lent – és a felhőket „fent”. Továbbá Ádámot és Évát, a bűnt és a megtorlást (büntetést), a szeretetet és a gyűlöletet, Káint és Ábelt, s minden állatféléből is „egy párt”, a növényi létezésben a virágot a bibével s a porzóval – a sor végtelen.

Lám, micsoda mélységei és előzményei vannak a poétikának! Kiterjedése minden-ségarányú. De mi más is lehetne, hiszen a költészet maga ugyanennek a kiterjedésnek a hordozója, szülője, dajkálója, fölnevelője és – megtartója!

Látható és megélhető benne az egyetemes evolúció teljes időtlensége.

Amiről ugye G. Bruno, de H. Spencer is megsejtett vagy fölismert néhány használható elemet.

...Szóval újra kellene kezdenem, itt, az első mozdulásokkal elsősorban önmagamnak, mert hisz ma már kit érdekelnek azok a folyamatok, amelyek nemcsak eget s földet összekötő párhuzamosok, hanem a létezés alaptörvényei, így kikerülhetetlenek...

Bekerített a szeptemberi sötétség, s egybeabroncsozta az elérhetőt az elérhetetlennel.

Valahol vagyok, és valahol nem vagyok!

Valahol vagyok, és valahol nem vagyok?

A parabolák egybefonódó örök titka megsejthetetlen és megfejthetetlen. (?)

Szeptember 28., péntek. Megkaptam a protézist – tanulom viselni és elviselni meg használni. Kivehető és visszarakható szerkezet. Egyelőre nem tudom még igazán minősíteni – van!

Este felmentem a Barackosba, s elgyalogoltam ahhoz a „nagy kőhöz”, amelynél v. amely mellől az első szarvasomat – egy tehenet – lőttem. (Vadásznaplóm szerint – amelyet vagy tíz éven át vezettem – 1980. IX. 20. Este 7 órakor a határon jött át – mármint a tehén –, s kb. 80 méterről gerincen lőttem. Helyben maradt. Ez az 1. szarvasom.)

Míntha az elmúlt harminc évben semmi se változott volna – az erdő, a „határ” (ama trianoni), a kukoricatábla: minden ugyanúgy és ugyanott! Csupán a táj névadója, a Barackos pusztult ki, meg a több mint harminc esztendő kövesedett belém alig cipelhető nehezezzé...

És hát ma hiába jártam meg a hegyélet – szarvas sehol.

Szeptember 29., szombat. A protézis borzalmas!!! Újra begyulladt a szám, a nyelvem. A kisebbik pokolból a nagyobb tűzűbe kerültem. Lassan megbolondulok, a rák nem ölt meg, de valamelyik éjszaka következményeivel nekiröpít egy buta halálnak.

A fenti nyomorúság ellenére nekiláttam leszüretelni a lugast. Tény: amit az embernek el kell végeznie, az elől nincs kitérés.

De: van egy csomó írásom, jegyzetem, verstöredékek, amelyekkel nem tudok mit kezdeni, nem tudom hova besorolni őket. Mert valahogyan mindenhol „kilógnak”. Holott – s ez benne az abszurditás – ezeket a „kimaradtakat” igen fontosaknak találom.

Azok is!

Csak az a baj, hogy mindig megfeledkezem róluk, mert mindig van *előbbre való náluk*...

De miért?!

Szeptember 30., vasárnap. Majdnem sikerült bevégezni a szüretet. Gond, hogy nincs elegendő edény a maradék szőlőnek. Kedden be kell mennem a fogorvoshoz, hát hazafelé jövet megpróbálok majd egy műanyag hordót venni.

Az előbb Satyával beszéltem, szerdán délután érkezik, megyünk elébe a röptérre.

Fehérvárra tegnap küldtem pár sort, hogy alkalmatlanná váltam az utazásra – ami igaz is, sajnos, így az idei találkozóról lemaradok.

És be kell fejezni a Kitágult napot, s véglegesíteni A MOST-ot. Igaz, tegnap reggel egy versbe is belefogtam, s úgy-ahogy rendbe is tettem, de valahogy egészen idegennek érzem – még címe sincs. Valóban: miért kell egy versnek a cím? Lehet, hogy csak megszokásból biggyesztjük a *verstest fölé*, amolyan eligazító „fejnek”, hogy a majdani olvasó ne nagyon tévedjen el később a verssorok között?!

Délután egy régebben készült szovjet film első részét néztem meg a kurszki ütközetről – annak idején láttam már, de érdemes volt újra megnézni – elsősorban az események – harci cselekmények – kronológiája miatt. Hogy mikor és miként reagáltak a világ legnagyobb háborús ütközetének vezetői a támadás és a védekezés különböző fázisaira... A részletek – mármint a film bizonyos részletei – elhanyagolhatók, bár úgy-ahogy igyekeznek követni ennek a csatának az emberi vonatkozásait is: hősök, áldozatok stb. Csak az a baj, hogy nem közölték, mikor közvetítik a következő részt, részeket. Merthogy azokat is megnézném újra.

Különben kellemes, napsütéses szeptembervég, ami jó, bár már be kellett fűteni, hogy este ne fázzunk...

Október 1., hétfő. Éva szorgalma-segítsége a szüret befejezését jelenti – forr az edényekben – s micsoda buzgalommal! – a „buzitai nemesterkő” alapja, a leदारált szőlő.

Délelőtt a naplóból is másoltam egy keveset, meg úgy-ahogy összeraktam az Unokák beszédét, ami mostani elképzelésem szerint a Kitágult nap záró része lesz. Azonban van még néhány olyan jegyzet, amelyet eléje kellene szerkeszteni. Egyelőre még nem döntöttem arról, hogy melyek legyenek a „bekerülők.” ...Igazából már be kéne fejezni, hogy el ne laposodjon a végén. Persze csak rajtam múlik, hogy mettől meddig!

Ahogy odakint a tartályokban forr a must – itt is végbemegy majd a természetes erjedés.

A reménység önmaga mélyén hordozza a megvalósulás hitelét – nem bugyvalék lesz a végén, hanem fogyasztható és élvezhető beszéd és ital.

Október 2. kedd. Néhány nappal ezelőtt az egész estéli, nyugati égbolt tele volt szinte egymásba érő villám-lobbanásokkal. Igyekeztem is haza, hogy az ítéletidő előtt fedél

alá kerüljek. Ahogy túl voltam az estéli vihar, zápor veszedelmén, a villámözönrről az alábbiakat írtam le: Villámlás, Az Isten nyila, Csapjon beléd a mennydörgős ménkő, A ménkő üssön beléd! Gyors, mint a villám. Villámgyors. Villámháború (1941–1945). Madarak – égi ragadozók. Nehézbombázók. Repülő erődök.

Egyetlen estéli vihar – milyen tudatalatti összefüggések kapcsolódnak egymásba általa!

Ez pedig a mai délutánról való: Velem lehet vitatkozni – de a természettel nem! Amit én állítok, azt lehet elfogadni vagy cáfolni.

Itt nem az ÉN a fontos.

Egy fa *magatartása* az erdőé!

Az erdő magatartása pedig külön minden fáé.

És ez, azt hiszem, az emberre és az emberi társadalomra is érvényes.

De az is lehet, hogy ez a párhuzam értelmezhetetlen.

S ha mégis?

Ha mégis elgondolható?

Végül egy kísérlet, amellyel most nem tudok mit kezdeni:

*az ember összeroskad
magába dől
s ami szándék volt benne hajdan
elrevesedik
külön magánnyá lesz
és amiként a mindenség
malomkövei között
az űri zúzalék
semmivé á r a d
távolodnak egymástól
az ismeretlen naprendszerek is
közönnyé örvénylik
érkezés és elmenetel
semmit é r ő a gondolat
ha nincs hol megszólalnia
hiszen a hallgatásban
a halál lakozik
örök párhuzama a létezésnek
hit és tagadás
áll egymással szemben
s egyazon célért
teremt és pusztít
a Sátán és az Isten*

Október 9., kedd. Az ősz első, legfontosabb „jóreggeltje”: az autó hátsó ablakát jég bordázta be. Ebből pedig az következik, hogy rendszeren be kell fűteni, mert a csontjaim nem kedvelik a fagyos napokat. De erről már évek óta, szinte egymást ismétlő „értekezéseket” fektettem le – teljesen feleslegesen. Hiányzik rólam közel húsz kilónyi „védőréteg” – izom- és zsírszövet –, s ettől lettem – a rák után – fázós öregember.

Különben ma is hajnalban kezdtem a napot, mert a tegnapi „bűnömet” le kellett zárni. Hanem reggelire résztelt gidamájat készítettem, ami, ugye, igazi csemege. Aztán a napi gályapad – naplómásolás. Meg A MOST „rendezése”, véglegesítése, ami *most már szinte önmagát valósítja meg*. Mintha élőlényé vált volna: saját törvényei szerint lett létező valósággá. *Én meg mintha csak eszköz lettem volna a teremtő kezében.*

Az alábbi töredék a kötet holdudvarának egy délutáni pillanata:

*ez már nem történelem
csupán rész- vagy töredék
a valaha voltból
nem a kövekben
hanem
a kövek alatt alvó maradék
fal-rom leomlott
elmúló kőzetréteg
bekormozott hallgatása
és hiába szólítom visszafelé
nem válaszol
hallgat istenként
mintha ereje s hatalma
egykori teremtő voltának
diadalmas idejében ragyogna*

Na igen!

Valami hiányzik, valami megnevezhetetlen...

Október 10., szerda. Mert vésszesen megfogyatkozott néhány alkalmi orvosságom, hát délelőtt beautóztunk Kassára. Délután pedig megnéztük az erdőt a hegyélen, hogy a minapi záporok után kibújtak-e a gombák. De hidegek az éjszakák – kétszer fagy is volt már –, s ilyenkor a gombák ősziesen meglustulnak. Azonban találtunk egy nagyon szép, lejtős rétet, ahová, ha leesik a hó, de egyébkor is, kimehetünk sízni az unokákkal, na és nagy tüzet rakni szalonasütés végett. Ez volt a legfőbb haszna a kimoccanásunknak. Aztán még a kertet próbáltam rendbe tenni, hogy alkalmas időben szántani lehessen. Az előbb pedig felhívtuk Satyát megköszönteni, mivel holnap 29 éves lesz.

Ilyen pillanatokban nem tudom magamban eldönteni, hogy mi nő, s hogy mi fogy?!

Az emberidőről van szó természetesen, az életünkről, a születéstől számítva a halálig... Olykor fölemelő, olykor egészen kicsinyes a vele való foglalkozás... Ma délelőtt Varga doktornő valami olyasmivel biztatott, hogy ha már a rák utáni időm ötödik évébe léptem, akkor minden rendben van. Csak azt nem mondta, hogy: meddig.

Mert – feltehetően – ez mondhatatlan.

Igen.

Így a jobb: nem tudni a tudhatót. (?)

Október 12., péntek. Hazafelé jövet a dombok közül, arra gondoltam, hogy nincs olyan nap, amely ne hozna legalább egy mondatnyi följegyezni vagy megőrizni valót. Mondom példának a mait: a napszállat szemet vakító nyugati áradásából hirtelen egy va-

dászó sólyom repült el előttem az erdő nyiladéka felett. Egy pillanat, amit le kell – mert le lehet – írni, mégpedig azért, mert nem valószínű, hogy valaha még látok egy ilyen varázslatos sólyomsuhanást!

Ahogy ma, ott és akkor ez az egyetlen pillanat megtörtént.

Itthon pedig két összegyűrt noteszlapon az alábbi befejezetlen verset találtam – pontosabban: néhány sora ennek egy másikba költözött át, de az egészet ide másolom, hogy legalább a szándék e töredékben megmaradjon.

*évfordulók születésnapok
mind megszámlálhatók
az ébredés az éjszaka
a csend a szó
a tél hava
ami volt
a tegnapok
szépség és csoda
s hogy nincs tovább
se ide se oda
lettél és vagy
meg hogy valál
mi lett az egészből
faágot ringató szélből
hajnali égből
tűz-csillagokból
anyád szeméből
hullásból
arcból tenyérből
tiéd volt minden
ami ott nőtt
a vad-csendű
erdős oldalakon
sziklák odvaiba bújva
vagy onnan kinyúlva
fényekre éhesen
szirmokkal ékesen
virág gyom dudva gaz
benned tovább morajlanak
s elér minden elérhető
az önmagába dermedt idő
nemlét markában
égő temető*

Október 18. csütörtök. Majdnem sikerült befejeznem a Kitágult napot. Vagy legalábbis: az I. Sz.-nek tervezett idejű folyamát – az Unokák beszédével. Hogy aztán a még meglevő fejezetekből később mit válogatok bele ebbe az első részbe, azt most még elég nehéz volna megmondani. Tény azonban, hogy van még néhány – már kész – fejezet, amely

ide sorolható, ami – tartalmánál fogva – „ide kívánkozik”. (A Mithras-Jézus mítoszi párhuzam, a Palatábla stb.) De vannak más, korábban keletkezett írások is, pl. A csend előtt vagy A történelem jégszobrai, amelyek a „könyvbe” gond nélkül beleilleszthetők. Ha mindezt egybe fogom, akkor akár külön kötetként is meg lehetne jelentetni. Majd elvállik, hogy miként alakul a világ körülöttünk, s hogy benne érdemes-e akárcsak egy évre is előre tervezni. Mert a magírás és a kiadás nem biztos, hogy egymásba kapcsolódó lehetőség. Az azonban kemény realitás, hogy csak az adható ki, amit megírok! Hát ehhez kell tartani magamat! S tartom is.

Megint találta egy verstöredéket, amely A MOST forgácsaiból maradt, s aminek kidolgozására már nem jutott időm s erőm se. Ez lett volna *a sötétség*.

Íme:

*nincs már hit
ami szándékaidat védje*

*itt csak a sötétség
örvény-tölcisére
pörög
és zúg fenti magasságban
s ha látod is még
a részeket benne
nincs mit összerakni
egésszé belőle immár
az öröklét szele vihart fial
nem haragvó pusztító erejűt
hiszen már övé itt minden
fölemelhet vagy elveszíthet
kedve szerint
és nincs már szándék
lényegét kitakarni
s megérteni benne
hogy miért kell újra
egybe terelni a szavak csendjét
sorokba formálni a hétköznapiakat
hogy hajnalidőn megtaláljam
szép zuhogásukban
amit egykor
magamból építettem magamnak*

Október 21. vasárnap. Ide másolom, hogy megmaradjon A MOST-ról írt jegyzetemet:

„A kötetben lényegében benne van – legalább is hitem szerint – az a megfoghatatlan időszak, amely a jövőt múlttá tőri. Az a pillanat, amely a létezés mindenség-ritmusában a *folyamatos jelent* igyekszik megragadni, értelmezni, megérteni és – megértetni.

Amiként a versben is, amikor az egyik sor megtörik, hogy a következőt folytassa... Az A MOST-ban ez az **alfa** és az **ómega** közötti létezésszakasz akár a Mindenség – akár a Föld – akár az emberi nem *párhuzamos evolúcióját is jelenti vagy jelentheti*.

Leszűkítve: az egy ember sorsa, története, nemkülönben történelmi valóságának átalakulása – az istenek születésétől a Golgotán átívelően a tudás teljes csődjéig, vagy ha úgy tetszik: kudarcáig...

A három részből álló kompozícióban ezt a „hármass paralellát” kíséreltem meg a nyelv és a költészet lehetőségeivel egybefogni és rögzíteni.

Vagyis A MOST – kísérlet az egyetemes kezdet és az egyetemes vég tágulásának és zsugorodásának egyidejű megjelenítésére. Ami ugye lehetetlen föladatnak tűnhet, ennek ellenére, azt hiszem, hogy mégsem volt hiábavaló ez irányú kísérletem.

Mert – hátha?...”

Október 22., hétfő. Ha olyan tempóban sikerülne az idej napló másolása, mint ma délelőtt, akkor tíz-tizenöt nap alatt utolérhetném magamat. Csak az, hogy naponta 4-5 oldalt beírjak a számítógépbe, aligha tartható „norma.” Ennek ellenére megkísérlem teljesíteni.

Délután pedig Kassán voltam a Magyar Konzulátus ünnepi fogadásán. Rengeteg fontos – vagy inkább: fontoskodó – ember. Tömeg! Fárasztó. Még az ismerősök közhelykérdései is. Csupa „hogyan vagy?” az egész. Hamar távoztam hát, megkerestem Évát, és jöttünk is haza.

Este még kimentem az erdőbe, ahol egy kicsit összeszedtem magamat, hiszen itt már az „ősz húrja zsong, jajong s búsong ...” S hozzá a fények!!! A lenyugvó nap vörösvörösével szemben az ébredő félhold hűvösen félénk ezüstöt hintő méltósága. A kettő között pedig az erdő lombok megszámlálhatatlan színkavalkádjá... Még a learatott kucoricatábla is óriási, elem terített festményként hallgat. S igen! – percről percre változik színében és alakjában is. Az árnyak és a fények együttmozgása folyamatosan új és új értelmezést ad a „képnek” és a táj keretének is!

Szóval egy ilyen alkonyat a természetnek *olyan képzőművészeti tárlatát teremti értelmezhető és leírható szépséggé, amelyhez foghatót csak Csontváry géniusza tudott megközelíteni...*

Innentől számítva minden további már a költészet végtelen kiáradásában folytatható csak.

Ha szerencséje van az embernek az ilyen kegyelmi pillanat lényegét felismerni és megfogalmazni. Vagy legalább megkísérelni a megőrzését...

Hogy az ezerszer látott e gy miként e z e r s z e r más. Önmaga örök folytatása – önmagában...

Október 24., Számomra e nap legnagyobb szenzációja, hogy – a város nevét nem jegyeztem meg, de valahol Dél-Afrikában – egy új csillagászati műszer segítségével a felettünk esti égi folyamként látható Tejútban (Hadak Útja) – és ez az igazi csoda vagy szenzáció – 89 millió csillagot regisztráltak!!!

A többi – mennyi?!

Mennyi a többi, amikor a Mindenségnek csupán öt százalékaról vannak ismereteink?

Hogyan végtelen a végtelen?

VILÁGOK GALAXIÁK – az a milliárd, ami a Tejút fölött-alatt-mögött-mellett tündököl este és hajnalidőn?

És hol volt mindez a teremtés vagy az ősrobbanás előtt?

Amikor G. Bruno a több világot teremteni képes Istent, annak hatalmát párbeszédeiben leírta, gondolhatott-e arra, hogy ez a **több** „odafönt” mennyi? Azt hiszem,

ez a Tejútbéli 89 milliós felfoghatatlan mindenségtömeg a legékesebb bizonyíték az emberi értelem korlátaira – hogy a legszárnyalóbb földi képzelet sem képes a magasságban látható csillagterek valóságközeli, hozzátétőleges és tárgyilagos meghatározására...

Egyáltalán: képesek vagyunk-e értelmünkkel fölfogni, hogy mennyi 89 millió csillag?!...

Merthogy a „saját” naprendszerünkkel sem tudunk igazában mit kezdeni.

...Szóval a Tejút. Szeretem ezt az Égi Folyamot, amikor keleti íve már-már lehajol hozzám, és hűvösével megérint.

Október 26., péntek. Mintha a napkezdet elveszett volna, vagy mintha *elveszett múlttá* omlott volna széjjel. Szinte föl se tudom idézni magamban, pedig „benne voltam”, láttam az ébredését, éreztem hűvösét, a szél tétova mozgását, s láttam a falevelek aláhullását a lassan meztelenné váló ágak magasából... Mégis: mintha mindaz, amit felsoroltam, nem a valóság – nem az én valóságom – része volna.

Ugyan mitől, mi által mehet végbe az emberi tudatban ilyen élmény- vagy emlékfosztó folyamat? Mi idézi elő ezt a furcsa – egészen furcsa – *eltávolodást*? Hiába igyekszem, képtelen vagyok tetten érni magamban ezt az abszurd – negatív – metamorfózist. Hogy aminek emlékként, élményként egymásra kellene épülnie, az valami oknál fogva önmagát semmisíti meg... Lehetséges, hogy ugyanez a folyamat a természet – netán a Mindenség – mozgására is kiterjedhet, s hogy esetleg ez vetül vissza rámránk is?

...Aztán minden megtelik sötétséggel!

S tovább?

Nincs tovább.

November 4., vasárnap. Néha egészen váratlan gondolatok állítanak meg, s szembesítenek olyan tényekkel, amelyekre általában ügyet sem vet az ember. Mint ma este is. Lementem a gombosi részre, ahol még áll az idei kukorica, s ahol szeptemberben több szarvast is láttam, meg őzet is, természetesen. Odamenetelem okának lényege pedig *a számomra járható síkság volt.* És ahogy rám sötétedett, ballagván a dűlőúton, egyszeriben az a döbbenet állított meg, hogy 75 évesen itt lépkedek egyedül – mintha ég és föld között haladnék *valami felé* –, s közben azt mondogatom magamnak, hogy „öreg, csak lassan, hogy el ne tévedszd a lépést, hogy el ne botolj valami akadályban, kőben, zsombékban”. Meg hogy még így egyedül van erőm fölkapaszkodni a magaslesre, hátizsákkal a hátamon s fegyveremmel együtt...

A létezés bizonyosságában a létezés kockázatát is tudatosítva.

S ami az egészszet megkoronázza – maga e kockázatnak a folyamatos vállalása és megélhetőségéből fakadó öregkori sikerélménye!

Szóval a *vadászat hétköznapi gyakorlása* olyan erőpróba, amely az alkotással – írással – ma már szinte azonos teljesítménynek fogható föl. Pontosabban: az utóbbi adja a „fizikai” megvalósítását az előbbinek.

És ez a kettősség – akár a dűlőút páros nyomvonala – a továbbhaladás reményét jelöli. Akárha egy vers metaforájának teljességét, sűrítményét rögzítené tulajdonommá.

Szóval: ma is sikerült baj nélkül hazaérnem...

November 12., hétfő. Hetedike óta úton voltunk, s ezeket a sorokat egy új, ajándékba kapott töltőtollal írom, megörökítendő azt a meglepetést, amely odahaza, Búcsón ért: díszpolgárrá választottak. Holott én a Katona Mihály Napokra vállaltam egy előadást. Mostanról nézve úgy tűnik, hogy ez lett – ez volt – a 75. születésnapj megkezdésének előjele.

Voltunk Komáromban, mamánál – 93 évesen „jól van”, csak nem ismer meg már évek óta, ha meglátogatom. A temetőben is voltunk, papa sírjánál, meg a többiekét is megnéztük – a közelmúltban eltemetett kortársaim sírját is. Veszedelmesen megfogytunk – talán öten-hatan ha még élünk...

Itthon pedig – örömmre – a fölszántott kert várt – egy gonddal kevesebb a fagyok megérkezése előtt.

Utóiratként pedig: az új toll, úgy tűnik, jó szerszám lesz folytatni a leírni valókat. Így legyen!

November 16., péntek. Mai bejegyzések holnapi tennivalókról:

1. Az írás: az egyetlen művészet, amelyet nem lehet tanítani. Ez a különbség a többi művészetek és a költészet között. Semmi, se kő, se fa, se véső, se ecset, se festék, se semmi más nem képes *az emberi gondolat és beszéd erejére, annak rögzítésére és mindenkori – kortalan! – reinkarnációjára.*

Mert a költészet az emberiség egyetemes anyanyelve – élő teljesség!

A többi mind a nyagból való, s bármikor porrá változhat.

2. A poétika tanítható – a poézis nem!

3. A KUKORICA. Kóróvágó kapa, ízikkóró, kórémuzsika, kórókúp, kukorica-szedés, fosztás, szárítás, morzsolás – morzsolószék (gyalogszék), fattyú, fattyazás, pattogatott kukorica, főtt kukorica stb.

4. HÁBORÚK. A létfenntartásra szolgáló eszközök – kőbalta, dárda, nyílvesző stb. – nemcsak a táplálék megszerzésére szolgáltak, hanem gyilkos eszközökké válva a hatalom megszerzése és megtartására is használták – egészen a nukleáris harci eszközökig –, az önpusztítás totális lehetőségét megteremtve a Földön.

5. Aki fegyvert fog, az nem hős akar lenni, hanem győztes!

A háborúban minden megölt ember áldozat, mégpedig harmad- és negyedíziglen meg nem született utódai által.

Ettől többszörös a nemzet háborús vesztesége.

Vagyis a XX. század két világháborújának magyar veszteségei nem egyenlők az ismert statisztikai adatokkal, hanem azoknak legalább a háromszorosa.

A ráadás pedig – mindmostanáig – Trianon néma pusztítása.

...Különben hajnali öttől dolgoztam, hogy ebben a ködös novemberben eligazodjak magamban, magamon – tennivalóim folyamatosan növekvő kuszalékában.

Dél körül Gábor Lajos tisztelendő úr állt meg egy kávéra-beszélgetésre, s mielőtt elbúcsúzott volna, javaslatára elénekeltük a „Szívemet hozzád emelem” kezdetű zsolnárt, amelyet mellesleg kedvelek, szép a szövege s a melódiája is. Ebben azonban nem az volt az érdekes, hogy elénekeltük, hanem, hogy *tudtam énekelni!!!* Hogy nem akadt el a lélegzetem, hogy a gyomrom helyén keletkező vákuum most nem némított el.

Egészen különös élmény volt – több mint négy év után –, hogy újra tudok énekelni...

Holnap ismét megpróbálom – egyedül!

November 17., szombat. Most lettem igazán öregember. Nem tudom megindokolni, hogy mitől és miért, okát se találom, csupán a gondolat jelent meg – önmagától. Igazolja az igazolhatatlant, azt az ÉN-t, aki vagy ami – amely – egy folyamat lehajló mozgását érzékeli – az ösztönök kopását és elközönyösödését.

Azt hiszem, nincs se fölösleg, se hiány bennem.

Az égbolt akkor is csillagokkal teljes, ha nem látom...

November 20., kedd. Az utóbbi időben – most látom – szinte csak magammal foglalkoztam.

A közélet – a mi közösségünk élete – vagy a politika, mintha kicsúszott volna figyelmem erő- és előteréből. Ez azonban csak részben igaz, mert tapasztalataim, aggodalmaim továbbra is élnek. Csupán a létezésben levő fontosságuk szabja meg a tenni-valók sorát. És én most az „ÉN” belső rezzenéseit figyelem és igyekszem – önös érdekekből persze – megragadni. *Az ismert fölé emelem azt, ami még ismeretlen, s ami érdeemes a megismerésre.*

A jelentéktelennek tűnő rezdülések, az éjszakák és a nappalok közötti árnyalatok vonulása, mindaz, ami szinte megfoghatatlan és megfogalmazhatatlan. Amiről csak sejtem, hogy *van, vagy hogy lesz, megtörténik, aminek – esetleg – lesz múltja, jelene és jövője...*

Hideg van, nyirok és köd.

Hogy is írja Sotola?

*...sáhl pod perinu, naseľ tam
své telo modré studene...*

(... a párna alá nyúlt, ott találta
saját, megkékült, merev tetemét...)

(Sentimentální varianta – Szentimentális változat a Hvezda Ypsilin c. kötetből)

November 21., szerda. Kassa elvitte fél napunkat. Hiába, közelednek megint az ünnepek.

Az egész napos köd mellett az a rossz hír, hogy a könyveim aligha készülnek el az idén, mert a kiadók még mindig nem kapták meg a megítélt támogatást. Anélkül pedig a mai Szlovákiában nincs könyvkiadó, amely a saját rezsijében könyvet – irodalmat! – jelentetne meg. Az egész summája, hogy a szlovák államdiktatúra ezzel az aljas magatartással mosolyogva gyilkolja le kultúránkat, nyelvünket. És a dicső EU ezt szóvá se teszi. Az egykori ún. „szocialista diktatúra” maga volt a kisebbségekkel szembeni „humánus”. Hát hol van ma Szlovákiában egy magyar intézménynek méltányos állami költségvetési kvótája?!

Nyomor, diszkrimináció, megaláztatások, politikai kisémmizettség, korrupciós maszlag – ez a kisebbségi jelen. Ami pedig még ennél is rosszabb: hogy ezt szó nélkül eltűrjük! A mi „politikusaink” a leggyalázatosabb „magatartást” gyakorolják – eladják önmagukat, testvéreiket, nyelvüket – anyanyelvünket. S ez nem költői metafora: a tetű is bugár!

Igen...

Igen fáj...

November 22., csütörtök. Megjött az I. Sz. e havi száma Márkus Béla és Kulcsár Feri születésnapjához. Béla hibaigazításának – a grendeli kanonizáció ficamait és látható csődjét bizonyítva – igen örülök, mert amit eddig is bizonyosan tudtam, Gerndel mérték- és értékrendje igen elkülönbödik az enyémtől, s mára egyértelműen zsákutcát jelez – sőt! –, bizonyít.

Két évtizede körbejár, amiként a nyomtató ló járt egykor, hajtván a járgányt, s tapossa az üres szalmát. Egyébként nincs nekem Grendellel semmi bajom, vitám sincs. Ha valami baj mutatkozik, akkor az nem egyéb, minthogy elhitte magáról – vagy: mások elhitették vele –, hogy ő a több. *A jelen irodalmában ilyen már nem létezik! Vagyunk, akik vagyunk, s érünk annyit, amennyit érünk.*

Ha lesz emberi utókor, s abban emberek és nem döggeselelyűk lakoznak majd, a jelenkor irodalma is értéke szerint él tovább.

Mert igazából nem a nevek, hanem a művek jelentik a megmaradást, s a megmaradásból a történelmi hasznot.

Nem ma dől el, hogy kié lesz a holnap!

Lesz egyáltalán?!

November 30., péntek. A Kecse-utcai est egészen kellemesre sikerült. Mára pedig 75 éves és egynapos lettem. Azt hiszem, az egésznek a lényege, hogy minden bajom ellenére ezt a különös terhelést is viszonylag jól viselem. Ami pedig még külön öröm, hogy újra befogadja szervezetem a bort meg a pezsgőt is. Egy-két deci vörösbort gond nélkül el tudtam fogyasztani Budapesten. A pezsgő kicsivel nehezebben csúszik le – a buborékok! –, de nem perzseli, mint korábban a nyelöcsövemet. És azt is fontos ideírni, hogy az oda- s visszautat is simán abszolváltam ismét. Az időjárás is kedvezett persze – derűs volt a november vége...

Tisztában vagyok, s már régóta, azzal, hogy létezésünknek törvényszerű része az elmúlás is. Amíg a magam leépülését regisztrálom, addig a ráció s a majdan elkövetkező „események tudása” egyértelmű tényként jelenik meg előttem és bennem. Ha barátaim, kortársaim kerülnek ugyanebbe a helyzetbe, azt sokkal nehezebben viselem... Hogy néhány hónap leforgása alatt életerős, kitűnő barátaim válnak önmaguk árnyékává – látni ezt, azzal a bizonyossággal, hogy nincs segítség, az értelmezhetetlen, s leírhatatlan...

...Hogy nem tudok segíteni!

December 4., kedd. Alkonyattól szelíden havazik. Lényegében ezért az egyetlen mondatért nyitottam ki ma ezt a naplófüzetet. Dél előtt ugyan megpróbáltam összeszedni magamat a Kitágult nap folytatásához, de a *megírás akarása* olyan pokoli súllyal nehezedik rám, hogy egy tisztességes mondatot sem vagyok képes leírni. *Mintha a megírni való megkövesedett volna az agyamban – egyetlen kőmetaforává keményedve...* Nincsenek – ivagy vannak? – részletek, csak ez az egész **valóságmitosz**, amelyet megéltem, amit tudok, de – úgy tűnik – egyelőre képtelen vagyok irodalommal oldani...

Tél lett odakint – és bennem is...

Hó, fagy, jég.

Az értelem jégkorszaka.

Didergek benne reggel óta tehetetlenül.

December 9., vasárnap. Tegnap este a műkedvelő színjátszó együttesek 13. országos találkozójának a záró részét néztük végig. A díjkiosztás előtt még meg is köszöntöttek. Le se tudnám tagadni, hogy jólesett ez a nem várt néhány perc.

Más az persze, hogy a rendezvényhez van némi közöm nekem is. Amikor belevágtunk ennek az országos rendezvénynek a szervezésébe, az egykor oly fontos – és tegyük hozzá: nagyon sikeres – közösségformáló műfaj bizony már igen hanyatlóban volt, megfáradt, s majdhogynem a végét járta. Hogy ma is él, mégpedig nem könnyű körülmények között, azt hiszem, nagyrészt annak köszönhető, hogy Szepsi és Buzita vállalta ennek az országos rendezvénynek a támogatását. A Csemadok Járási Választmánya és annak elnöksége pedig kidolgozta azt a „rendszer”, amely ma is él és élte ezt a hagyományt. Hogy milyen intenzitással, arra az idei háromnapos rendezvény adja a biztos nyomatékot: az ország minden tájáról tízvalahány együttes készült ide, s vett részt a fesztiválon. Hát hol található párja ennek a szűkebb Kárpát-medencében?!

Egyébként tegnapról nagyon meghidegült az idő, fagy, viharos északi szél – régóta nem volt ilyen „Szibéria” tájainkon...

December 12., szerda. Lassan „megtanul” a Búcsón kapott töltőtollam írni, vagyis engedni már a tintát folyamatosan a papírosra.

Több mint négy év eltelte után ma délután Évával letakarítottuk a szekrényekre pakolt festményeket, grafikákat, s most egészen megújult, vagy ha úgy tetszik, megszépült a dolgozószobám és az ebédlő. Az előbbibe a grafikákat tettük, az utóbbiba pedig a festmények kerültek.

A velük kapcsolatos emlékek-élmények bizony fél évszázadot őriznek bennem. Kiss Sanyi grafikája az Arc nélküli szobrokhoz készült (egyébként Sanyi diplomamunkája lett az első verseskötetem kötésterve és az illusztrációja, de csak a címoldal „jelent meg”). Sándor akkor három címoldalváltozatot készített. Ma is megvan mindhárom... Vagy Kopócs Tibi „világvégét” ábrázoló ceruzarajza – az ő kiállításával nyitottam meg a második vagy a harmadik Szenczy Molnár Albert Napokat. Akkor kaptam tőle ezt az árnyékban levő Krisztus fejet-portrét, amely a Kettéhasadt Mindenség nyiladékába alázuhogó emberiséget mutatja... Szóval a mai délutánban ezek a grafikák és festmények forgatták vissza bennem az évtizedeket, meg azt, hogy... Szóval az egykori pozsonyi emlékek-élmények itt vannak – bennem! Legalábbis még valameddig. Amíg a róluk való gondolataimat az írás megőrzi a papíron.

Kassán is voltunk, Évának új orvosságot írt elő az orvosa – azért. Nagyon hideg volt a Nagyságos Fejedelem városában! Borzongok a mai Kassától, pontosabban Kosicétől.

Különben itt, a 93. oldalon betelt ez a füzet is.

Ez a Nyolcadik Füzet, amelybe a Feljegyzések elmenőben címmel írom a magam és a világ leépülésének paralellait...

Meddig még?

És kinek?...

* * *

Még ezt is tegnap este írtam:

Amikor önmagával beszél az ember, amikor egyedül van, amikor az estében van, amikor az est van benne – legbensőbb énjében...

Amikor a hallgatóst hallgatja, ahogy megszólal: Hát te ki vagy, miféle emelkedés lettél a zuhanásban?

Itt sok a csend már, s egyre csak növekszik, akár a holdkaréj hajnalidőn.

Ha magadra gondolsz eközben, azt kérdezed: ki vagy te bennem?

S hogy megtanultál repülni, ki láthat téged a magasságok felhői között?!

(Ez később verssé változott.)

* * *

Az 1983-ban újrakezdett naplófüzetekben – megszámloltam – mostanáig 1141 oldalt írtam le.

December 17., hétfő. Ami eléggé ritka decemberi – karácsony közeli – esemény: ma a lefagyasztott sárgabarackból lekvárt főztünk. Méghozzá igen finomra sikerült lekvárt, aminek természetes illik örülni. Délután már-már elszántam magamat arra, hogy ha más nem, hát az idei naplóból valamennyit bemásolok a gépbe. De nem lett az egészből semmi. Meg arra is gondoltam egy keveset, hogy a minapi följegyzéseket a grafikákkal kapcsolatosan kisebb emlékezés-esszévé bővítem, s besorolom a Kitágult napba, hiszen ezekkel a grafikákkal kapcsolatos emlékeim ma már általánosabb érdeklődésre is számot tarthatnak, hiszen valami olyasmit idéznek föl a „mi időnkéből” (Hemingway), amit a jelen idők Pozsonya aligha is adhat. Szóval ezen még egy kicsit eltöprengek – de csak egy kicsit.

Babits miatt előkeresem Szabó Dezső kötetét (A magyar Káosz), s csak megerősödött bennem a meggyőződés, hogy Babits (is) irodalomból csinált irodalmat. Vagyis – minden látszat ellenére – másodvonalatú szereplője literatúránknak. Ez ugyan egyáltalán nem érdekes – olyan-amilyen. Az a nagyobbik gond ezzel kapcsolatban, hogy egy fiatal, irodalmunkba most belépő nemzedék ugyanilyen, mondjam így: Babits-féle „élményhiányos” szövegeket gyárt, aminek valójában alig is van emberi-társadalmi fedezete. És ebben az az aggasztó, hogy kimarad belőle a szlovákiai magyarság utóbbi évtizedeinek történelme – *a mi történelmünk...* Holott azt a pusztulást és önpusztítást, amelyet naponta megélünk, érezni kellene – s főleg művekké fogalmaznia a következő, nyomunkba lépő nemzedéknek. Persze az is lehetséges, hogy az én aggodalmaim csupán személyes indítékúak, de bárhogy is forogtom magamban, *a globális jelen iszonyú tragédiáktól viselő, amelyek így vagy úgy, belátható időn belül, bekövetkeznek...*

Hogyha képtelenek vagyunk azok kivédésére, arra kéne törekednünk, hogy borzalmait hitelesen, kortársakhoz, a kor tanúihoz méltón örökítsük meg, versben, prózában, ki-ki a maga lehetősége, tehetsége és ereje szerint.

December 18., kedd. A reggeli hírekbe jelentették be, hogy meghalt Galán Géza (Eredeti nevén: Vavreczky Géza, a névváltozás valamikor a hatvanas és a hetvenes évek fordulóján történt). Amikor a MATESZ színpadán először láttam, Rómeót játszotta – Júlia Thirring Viola volt –, még Vavreczkyként szerepelt. Egyébként Shakespeare drámáját Beke Sanyi rendezte –, ez volt Sanyi „vizsgarendezése” Komáromban. Igazi, nagy színházi esemény volt akkor az a premier...Nem sokkal később aztán Kassán kötöttünk ki

Bekével együtt... Géza Arbuzov Az én szegény Maratomjában játszott a Tháliában először, amit én fordítottam, s partnerei Sunyovszky Szilvia és Csendes Laci voltak... De tévedhetek, mert az is lehetséges hogy az Altona foglyaiban láthatta Gézát a kassai közönség először. Utána nézhetnék, de lusta vagyok előszedni a dokumentumokat... Az Arbuzov-darabot az eperjesi Ukrán Nemzeti Színház – igen, akkor volt ilyen is! – főrendezője, Ivancso állította színpadra... Közben engem Krivosik István, aki újra a MATEST igazgatója lett, egy pillanat alatt kirúgott a színházból. Nem volt kellemes élmény az időben sem munkanélkülinek lenni Kassán... Akkor kellett megválnom a teljes, húszkötetes Révay Nagylexikontól, hogy kenyeret tudjak vásárolni magamnak...

...Jó színész volt Galán Géza, bár kicsit „egysíkú”, több mint bohém, kalandozásokra is hajlamos... Amikor Atlantában jártam, az ottani magyaroktól tudtam meg, hogy albérletet tartottak fenn számára a városban, meg hogy itthon képviselő szeretett volna lenni, s arra anyagi támogatást is kapott az amerikai magyaroktól... Röviden: igen kellemetlenül éreztem magamat, amikor vendéglátóim mindezt elmondták... Ennek ellenére például ma is becsülendő, hogy a hatvanas években sokat segített az irodalmi-színpadai mozgalom létrejöttében Szlovákiában, s a Petőfi filmje egészen kiváló színészi és szerzői-rendezői teljesítmény. S bár Ő a negyvenes korosztályhoz tartozott, kortársam volt nekem is. Ritkulunk, fogyunk, s igazából nem látom, hogy maradékainknak használható értéként mit hagyunk magunk után...

December 22., szombat. Ahogy közelednek az ünnepek, úgy tűnik fel előttem, hogy veszedelmesen fogy az, amit emberi léptékkal időnek mondunk. Valami összetorlódik láthatatlanul, s mintha még formát is öltene ez a sejt elem. Amiként a hajnali dérfátyol minden szépséget felragyogtató fehérsége, füveken, fákön, bokrokön... A látvány megdidergetett, s amúgy a hidege is az ingem alá osont. Azt hiszem, az *ilyen szépség önmagában fölfoghatatlan, hiszen nem úgy alkotás, mint mondjuk egy szimfónia – bár ha hasonlatos is hozzá –, a különbség lényege, hogy egy zenei alkotás maradandó, míg az ilyen hajnali, „tündéri grafika” mulandó, s a szépség látványa néhány óra alatt elillan, ahogy a találós kérdésben áll: „Jön egy király napkeletről, s mind megeszi szája nélkül.”*

...Ebéd a hími tavaknál. A társaság fácánra vadászott, s ott volt a közös ebéd, igen finom vadmalacpecsenye. De összesen öt kakast hoztak terítékre ott, ahol pár évvel ezelőtt egyedül többet löttem... De volt vadmacska s róka is a hajtásban, hát az ok és az okozat egyértelmű és világos. De: a vadmacska védett vad!(?). Az ünnepek között mi is kimegyünk Satyával arrafelé, mert a disznók és a szarvasok is a nádasokban telnek.

Éva pedig finom süteményeket készített – szem-szájnak ingere néz vissza rám a tényékről...

December 27., csütörtök. Azon kaptam magamat, hogy kezdek „zugivóvá” alacsonyodni. November végén – hosszú idő után – kerültem olyan állapotba, hogy néhány korty vörösborot befogad a „gyomrom”. Igazi öröm volt számomra ez a tény, hiszen a javulás határozott jelének éreztem. Amiként valóban az is volt. Az onkológiai soros vizsgálaton még az orvosnőmnek is eldicsekedtem vele, aki ezt nagyon jó jelnek – csak je to úzasné, vagyis: hát ez csodálatos – találta s könyvelte el. Éva szerint is – lévén szakember – szükségem van bizonyos savakra, amelyek a bélflórát „fertőtlenítik”. Most pedig – Éva javaslatára, mert Éva nap is volt – felbontottunk egy üveg féledes pezsgőt, hogy kocintsunk mindenfelére, ami ezekben a hetekben megtörtént. (Igaz: a Pátria Rádióban

a búcsi születésnapomról közel egyórás összeállítást szerkesztettek össze Laczáék, s ez most a vasárnapi adás ismétlése volt, amit akkor nem hallottam, csak Szigeti Jancsitól tudtam meg, hogy megismétlik). Szóval – egyebek mellett – ezért a „pezsgőzés”. Jani pedig így kommentálta az összeállítást: „Majdnem végigpityeregtem az egészet.” Nos ebből következik bennem a földerengő gyanú a „zugivást” illetően.

De valóban: a meg-megújuló szédülések, időnkénti elbotlások mellett – vagy azok ellenére – a rák utáni időm egyik legelviselhetőbb szakaszát élem. Így itt be is rekesztem ezt az „alkoholos” napot, amely hajnali fél ötkor kezdődött, s mostanra bizony jól elfárasztott. Következtetés: az ünnepek jobban megviselnek, mint a hétköznapok. Szerencsére az utóbbiak vannak többségben, így van esélyem a megpihenésre. Holnap vagy holnapután...

December 30., vasárnap. Ezt a mai bejegyzést a „kerámia hegyű” tollal írom, amely kormfekete betűket rajzol ide a füzet vonalai közé. *Fekete párhuzamokat* – akárha hosszú verssorok gyülekezniének egymás alá az év utolsó előtti estéjén. Mostanra nagy csend lett, Évus a gyerekekkel reggel a Mátrába autózott szilveszterezni, így hármásban maradtunk Satyával. Úgy-ahogy a szobákban is majdnem minden visszaköltözött a helyére, s egy keveset dolgoztam is. Közben erősen elhatároztam, hogy miután Satya visszarepül Hamburgba, munkához látok, mert ha továbbra is szertehullnak a napok, akkor a Kitágult napot sem tudom rendesen befejezni. Vagyis: délelőtt írás, délután másolás. Amíg lehet, s ahogy lehet. Pontosan tudom, hogy mit akarok, s azt is, hogy miként – a *szándék és a szerkezet egymás mellett van bennem*. Vagyis idő és erő – vagy megfordítva? – kérdése az egész.

Olyan minden, mintha megisméltődne bennem a három évvel ezelőtti állapot, amikor A MOST szerkezetének és filozófiájának az alap gondolata kristályosodott ki: az alfa és az ómega közötti létvonulat egésze, nyelvének, párhuzamainak égi és földi hullámverése. Aminként a fő vonulat záró részének utolsó sorai mutatják: „S hogy megtanultál repülni, ki láthat téged a magasságok felhői között?! ...”

A pünkösdi emelkedés isteni-emberi párhuzamának időtlenségében...

Létezhetségtelen?

Gyakran azt gondolom, hogy a kérdések fontosabbak, mint a lehetséges válaszok.

December 31., hétfő. Ami nem gyakran történt meg mostanában: végigaludtam az éjszakát, s reggel frissen ébredtem. Ezt a tényt ezért le kellett írnom.

Egy keveset használtam a számítógépet is – naplómásolás, hogy legyen némi lát-szata létezésemnek. Délután pedig Sándorral kiautóztunk a Barackosba, gyilkos szándékokkal, de szándékunkat elsodorta a hirtelen mindent beborító köd, s a föltámadt jeges szél, így a „búcsúvadászát” eredménye néhány egészen különleges fotó lett, amelyeket Satya „okos” masinájával készítettünk. Hát ilyen is van már: ködben, sötétben rögzíthető az erdő, tar, szélben hullámzó fának csodagrafikája, egy-egy zúzmarával megrakott bokor szikrázása – szóval szinte ez az egész, valószínűtlen, de mégis élő realitás... Közben persze jól megfáztunk, de anyjuk-Éva forró lencselevesrel várt, s így életben maradtunk!

Az ó- és az új esztendő fordulóján kaphat-e többet ma az ember?!